

ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ВИБІР ПРОФЕСІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано роль гендерних стереотипів у виборі жінками технічних спеціальностей. Стверджується, що розвиток держави потребує залучення жінок до роботи у STEM галузях. Одним з шляхів розв'язання проблеми є консолідація закладів освіти, бізнесу і громадських організацій для підтримки жіночого лідерства.

Ключові слова: гендер, гендерні стереотипи, STEM галузі, STEM коаліція, жіноче лідерство.

Abstract

The role of gender stereotypes in the choice of women in technical specialties is analyzed. It is alleged that state development requires women to be involved in STEM industries. One of the ways to solve the problem is to consolidate educational institutions, businesses and civic organizations to support women's leadership.

Keywords: gender, gender stereotypes, STEM industry, STEM coalition, women's leadership.

Сучасне українське суспільство потребує розвитку науки, освіти, сучасних галузей економіки, що сприятиме виходу держави з кризи. Технічні галузі (STEM-галузі: технічні, математичні, економічні і наука) сьогодні особливо потребують як фінансування, так і популяризації серед молоді. Нині інженерні спеціальності, математичні науки дедалі менше обирають молоді люди, особливо жінки, хоча в цих сферах рівень доходів є більшим. Як свідчить практика, дівчата і жінки часто виявляються більш відповідальними і успішними у цих галузях, не залучення їх у ці сфери спричиняє значні втрати для них самих і для економіки України. Які ж причини такої диспропорції у технічних галузях за статевою ознакою? Як покращити ситуацію із залученням жінок до технічних галузей?

В українському суспільстві, нажал, ще існують гендерні стереотипи, які є стійкими, повторюваними, загальноприйнятими уявленнями (думками) про місце та виконувані ролі того чи іншого гендеру в суспільстві, а також про особистість людей тієї чи іншої гендерної ідентичності [1, с. 85]. Гендер – це змодельована суспільством та підтримувана соціальними інститутами система цінностей, норм і характеристик чоловічої й жіночої поведінки, стилю життя та способу мислення, ролей та стосунків жінок і чоловіків, набутих ними як особистостями в процесі соціалізації, що насамперед визначається соціальним, політичним, економічним і культурним контекстами буття й фіксує уявлення про жінку та чоловіка залежно від їх статі [2, с. 11].

Гендерні стереотипи, як спрощені, стійкі, емоційно забарвлені образи поведінки й рис характеру чоловіків і жінок, проявляють себе в усіх сферах життя людини: у самосвідомості, в міжособистісному спілкуванні, в міжгруповій взаємодії тощо.

У багатьох країнах світу уявлення про роль жінки суперечить активній життєвій позиції, тому багато жінок не намагається реалізувати себе у сферах, які виходять за рамки традиційно жіночих. Умовно гендерні стереотипи можна поділити на три групи: стереотипи стосовно рис характеру і особливостей поведінки чоловіків і жінок; стереотипи, які стосуються змісту праці чоловіків і жінок (для жінок – діяльність обслуговуюча і виконавча, а для чоловіків характерна творча, організаційна і керівна діяльність); стереотипи, пов'язані з закріпленням сімейних і професійних обов'язків (для чоловіків провідні ролі – професійні, а для жінок – сімейні).

Жінка, яка проявляє свої здібності та бажає реалізувати свій потенціал, часто приходиться до конфлікту з традиційними поглядами громади щодо її місця у суспільстві, у з власними уявленнями про себе як про особистість. Жінки працюють і, в той же час, несуть велику частину побутових обов'язків з догляду за дітьми. Жінки стикаються з дискримінацією при прийомі на роботу, при службовому переміщенні, що перешкоджає жінці реалізувати себе як особистість.

Для повноцінного розвитку і самореалізації людині необхідно позбавлятися обмежень, які накладають традиційне стереотипне мислення на поведінку чоловіків і жінок. Проаналізуємо гендерні особливості здобувачів вищої освіти у 2016-17 н. р.. Так, за даними Державної служби статистики України, серед здобувачів вищої освіти у галузі STEM жінки складають 29,5%, чоловіки – 70,5%. За цими напрямками освіти у цих галузях в університетах академіях, інститутах у 2016-17 н. р. жінок більше у природничих науках, будівництві та архітектурі, інформатиці та обчислювальній техніці. Найменше – в біотехнологіях, інформаційній безпеці, ракетно-космічній техніці.

На питання, що найбільше приваблює жінок у галузях STEM, більшість відповідає, що цікавим є керівництво великим проектом, високий рівень оплати праці, а меншість обрала високу посаду. На питання, що перешкоджає жіночому лідерству, жінки зазначають, що це надмірне сімейне навантаження, не підтримка з боку чоловіків, наявність стереотипів у самих жінок і роботодавців, специфічний склад розуму жінок.

Гендерні ролі для чоловіків і жінок створює суспільство. Виникнувши у певних умовах ролі передаються із покоління в покоління. Уявлення про те, якими мають бути чоловіки та жінки, що є складовими їх успішного життя, закладаються ще у ранньому дитинстві. Тому ми повинні змінити ці гендерні стереотипи.

Інтеграція української держави у світове співтовариство вимагає переосмислення місця і ролі жінок у суспільстві, їх рівноправну участь у всіх сферах життєдіяльності і, зокрема, в політиці і державотворенні. Однак, сучасне становище чоловіків і жінок у суспільстві, суть гендерних стереотипів, поширених серед населення, офіційна гендерна політика дають підстави вважати, що це тривалий процес. Підґрунтям для такого висновку є стан гендерних відносин в економічній, соціальній, правовій та політичній сферах українського суспільства, а також стан громадської свідомості, де досі успішно відтворюється низка глибоко вкорінених гендерних стереотипів.

Які потрібно зробити кроки, щоб підтримати віру жінок у власних силах? Важливо підвищувати рівень культури і свідомості громадян, починаючи ще з дитинства. Потрібно створити систему гендерної просвіти, що включатиме семінари, тренінги як з жінками, так і чоловіками. Одним з головних компонентів є підтримка жінок з боку роботодавців, які і самі повинні позбутися гендерних стереотипів. Активну роботу у цьому напрямі проводить громадська спілка «STEM коаліція», яка пропонує менторську підтримку дівчат з боку успішних жінок з STEM-галузей, конкурси для дівчат, які прагнуть обрати технічні спеціальності [3; 4; 5]. У 2018 році Вінницький національний технічний університет (один з 20 організацій) підписав Технологічний пакт на підтримку жіночого лідерства у цих галузях, що є унікальним документом для України та Європи для консолідації зусиль навчальних закладів і компаній для підтримки жінок в технологічній сфері та сприяння розкриття їх потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воронцов Д. В. Гендерная социализация / Д. В. Воронцов // Гендерная психология : хрестоматия / сост. Е. Е. Ли. – Иркутск : Изд-во Иркут. гос. ун-та, 2010. – С. 83 -87
2. Мельник Т. М. Гендер як наука та навчальна дисципліна / Т. М. Мельник // Основи теорії гендеру : навчальний посібник. – К. : «К.І.С.», 2004. – С. 10–29.
3. ФСС підписав Технологічний Пакт, спрямований на розвиток жіночого лідерства в технологічних компаніях, організаціях та університетах. – Режим доступу : <http://eef.org.ua/fsye-pidpysav-tehnologichnyj-pakt-spryamovanyj-na-rozvytok-zhinochogo-liderstva-v-tehnologichnyh-kompaniyah-organizatsiyah-ta-universytetah/>
4. Денисюк С. Г. ВНТУ підписав Технологічний пакт з розвитку жінок у STEM-компаніях / С. Г. Денисюк // Імпульс. – 11 березня 2018 року. – Режим доступу : http://impuls.vntu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4621%3A-stem-&catid=9%3A2014-02-09-08-50-23&Itemid=1&lang=en.
5. Розвиток жінок у STEM-компаніях: думки Вінниці. – Режим доступу : <http://careerhub.in.ua/rozvitok-zhinok-u-stem-kompaniyakh-dumki-vin.html>

Денисюк Світлана Георгіївна – доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.

Denisyuk Svitlana G. – Doctor of Political Science, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com.